

Fredningsforslag i Langeland kommune

Revision af fredningen af

Skovsgaard Gods

Udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening, Juni 2026

Danmarks
Naturfrednings
forening

Danmarks Naturfredningsforening • Masnedøgade 20 • 2100 København Ø • Tlf. 39 17 40 00 • dn@dn.dk • www.dn.dk

Dato: 11. juni 2026

Kontaktoplysninger: Birgitte B. Ingris, bbi@dn.dk, 61691822

Fredningsnævnet for Fyn
c/o Retten i Svendborg
Christiansvej 41, 5700 Svendborg
mail: fyn@fredningsnaevn.dk

Forslag til fredning af Skovsgaard Gods

Indholdsfortegnelse:

1. Baggrunden for forslaget	side 3
2. Fredningsforslagets afgrænsning	side 4
3. Beskrivelse af fredningsområdet	side 4
4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold	side 16
5. Forslag til fredningsbestemmelser	side 17

Bilag:

Bilag 1: Areal- og lodsejerliste

Bilag 2: Budgetoverslag

Bilag 3: Bemærkninger til budgetoverslaget

Bilag 4: Screeningsnotat

Bilag 5: Aftale med Slots- og Kulturstyrelsen af 1. juli 2022

Kortbilag:

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:6.000 og oversigtskort i 1:30.000

Litteraturliste:

- Geologisk set, Fyn og Øerne, Geografforlaget m.fl. 2002
- Fyn og Øerne, En beskrivelse af områder af national geologisk interesse, Fyns Amt, Miljøministeriet og Geografforlaget, 2002
- Landskabsatlas for Langeland kommune, Naturstyrelsen, Miljøministeriet, 2015?
- Miraklet på Molslab kan vende biodiversitetskrise til fremgang, artikel af Rasmus Ejernæs, Altinget debat, 13. august 2020

Forsidefoto: Catrine Jensen

1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til revision af fredningen af Skovsgaard Gods i Langeland kommune, i alt 387 ha.

Skovsgaard Gods er en enestående naturperle på det østlige Langeland beliggende ud til Langeland Bælt. Ejendommens store natur- og landskabs værdier er udviklet gennem mange år, og med særligt og voksende fokus på naturværdierne gennem de seneste 40-45 år. Det betyder, at skove, enge, overdrev, græssletter, søer mm. rummer store naturværdier og er levesteder for utallige arter af både dyr, planter og svampe, herunder mange beskyttede og truede arter. Stedet er således i sin helhed en uvurderlig naturperle.

Skovsgård Gods ejes af Danmarks Naturfond, som i 1980 arvede det fra Ellen Fuglede, der allerede i 1973 lod ejendommen frede. I 1974 testamenterede Ellen Fuglede Skovsgaard til Danmarks Naturfond.

Den daværende fredning fra 1973 blev siden revideret og fik nye fredningsbestemmelser i 2006, da den oprindelige fredning manglede både formåls- og plejebestemmelser. Den gældende fredning fra 2006 blev samtidig til på baggrund af en krise, hvor Skovsgaard Gods stod over for en risiko for at blive solgt af Danmarks Naturfond. Godset var for dyrt at drive og med så begrænsende rammer, at det var en løbende stor udgift for Danmarks Naturfond at beholde det. Da man var bekymret for, at en ny ejer ville fælde den naturmæssigt værdifulde skov, generelt udvande naturværdierne og lukke for adgangen, lagde man op til en fredning, som ville imødegå dette. Fredningsbestemmelserne har derfor et usædvanlig højt detaljeringsniveau af plejeplanslignende karakter.

Der er et meget stort ønske hos ejeren, Danmarks Naturfond, om at styrke biodiversiteten yderligere. De sidste år er landbrugsjorden derfor udlagt til permanent natur og størstedelen af skovene er i dag urørte gennem dispensationer fra fredningen.

Samtidig lægges der op til i fredningsforslaget at styrke naturformidling, forskning og rekreative kvaliteter og værdier.

Igennem årene har fredningsnævnet adskillige gange taget stilling til dispensationsansøgninger fra Danmarks Naturfond – senest i forbindelse med etableringen af ydre hegn, beskyttede stendiger, urørt skov, boardwalk, færste, skilte, scene, stenstrøning, el-ladestander, broderikunst, biokloak, shelterplads, naturdannelsesophold i telte, forskning i naturgenopretning mm. Det afspejler, at den nuværende fredning er både præcis og snæver i sine bestemmelser, og de facto kan være en barriere for, at biodiversiteten fortsat kan udvikles på Skovsgård gods. Derfor lægges der op til, at bestemmelserne præciseres, så biodiversiteten kommer i fokus, samtidig med at det foreslås, at ca. 9 ha omkring hovedbygningen omfattende landbrugsbygninger, gårdsplads, p-plads og park udtages af fredningen. Disse 9 ha vil fortsat være reguleret af Planlovens landzonebestemmelser, bygningsreglementet, museumsloven, naturbeskyttelsesloven mm, men vil, hvis fredningen vedtages, ikke længere skulle omfattes af bestemmelser i fredningen, som er rettet imod øget biodiversitet og rekreative værdier.

Fredningsforslaget er fremsat af Danmarks Naturfredningsforening. Forud for sagens rejsning har der været afholdt møder med ejeren Danmarks Naturfond, Skovsgaardfonden, DN Langeland, DN Samrådet for Fyn samt Svendborg og Langeland kommuner.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsforslagets afgrænsning svarer til den eksisterende fredning fra 2006 med undtagelse af ca. 9 ha omkring hovedbygningen og fremgår af kortbilag 1.

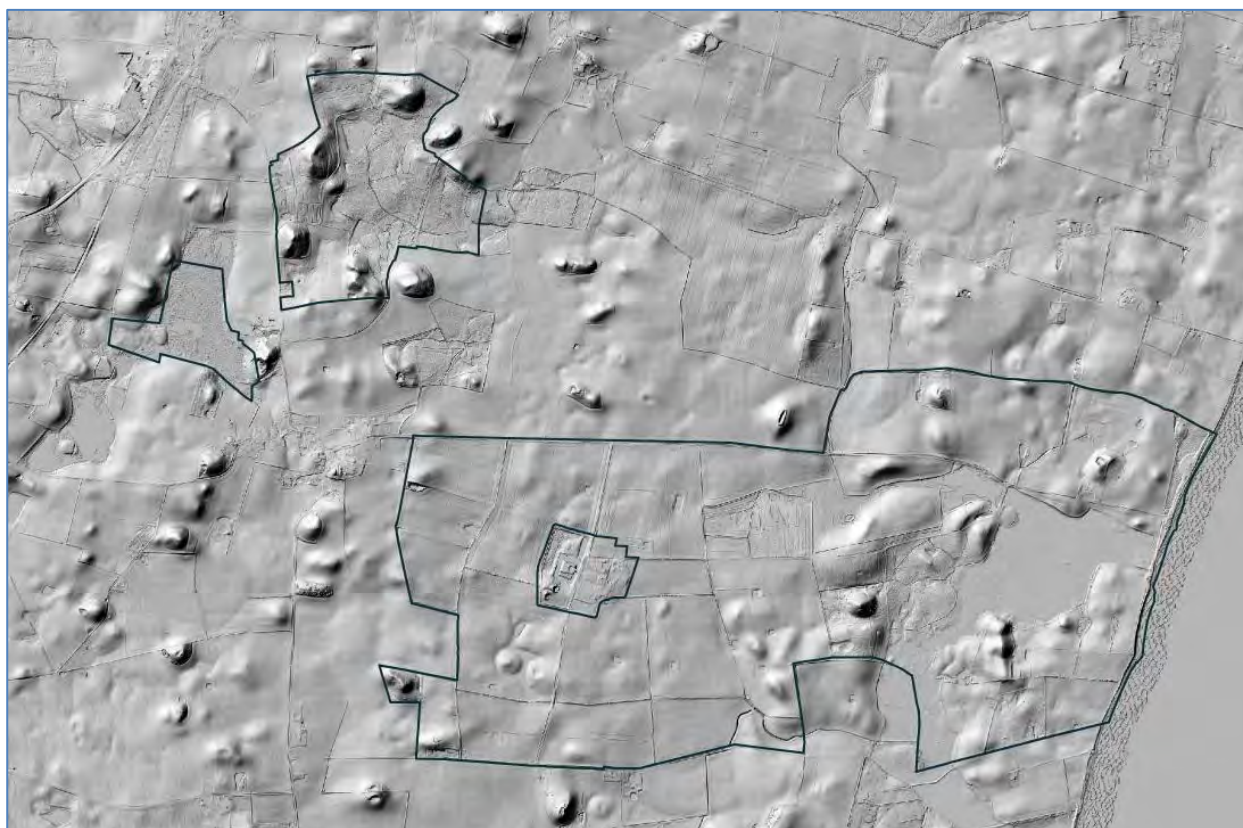
3. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabsformer og geologi

Langelands landskab er grundlæggende skabt under sidste istid af en gletsjer, Bælthav Isstrømmen, som for cirka 17.000 år siden gled hen over det østlige Danmark.

Langeland har en enestående landskabsform, med mere end 1000 karakteristiske såkaldte hatbakker spredt ud over det meste af øens i øvrigt flade morænelandskab. Bakkernes dannelseshistorie har endnu ikke fået en endegyldig forklaring, men en sandsynlig forklaring er, at de kan være dannet som små søer oven på den forreste stagnerende del af en gletsjer. Smeltevandene førte grus, sand og ler ud i de små bassiner, og materiale blev så aflejret som små deltaer i søerne. På et tidspunkt har den bagvedliggende aktive del af gletsjeren skubbet til eller overskredet dødisen med søerne, så lagene er blevet foldet, og toppen af folden er blevet hævler af. Da isen smeltede, lå de tilbage på den flade jord i lange parallelle rækker.

Bakkerne er op til 30 meter høje, enkelte dog lidt højere, deriblandt Skovløbjerg (45,7 m), Egebjerg (39 m), Skinderløkke (40,5 m) og Stavnsbjerg (30 m). Egebjerg og Stavnsbjerg ligger i Hennemved Haver, som er to af Skovsgaards i alt 9 hatbakker.

På dette reliefkort over fredningsområdet ses hatbakkerne tydeligt. Den blå skravering viser fredningens og dermed Skovsgaards udstrækning. Arealinfo.dk

Langelands landskab formidler øens landbrugshistorie. De gode jorder har ligget i øst og de dårlige i vest. Forskellen skyldes isens placering over øen under sidste istid og den måde jord, sand og grus blev fordelt på, da isen smeltede bort. På den vestlige del af Langeland har smeltevandet skyllet meget af jorden bort og mest efterladt sand, grus og sten foran isens rand. Derfor har den vestlige del af Langeland flere sandede jorder. Den østlige del af Langeland lå mere beskyttet under isen, der langsomt smeltede bort og derfor efterlod jord sammen med det øvrige materiale på den østlige del af øen.

Landskabet på Skovsgaard ligger i det sydøstlige Langelands hovedgårdslandskab, som foruden Skovsgaard Gods rummer hovedgården Hjortholm. Landskabet bærer fortsat præg af dette med et terræn som er let bølget med store, dyrkede marker, som afgrænses af skovbryn og bevoksede diger. Landskabets store, opdyrkede marker, alléer og stendiger er typiske kendetegn på den gode jord, der har ført til magt og velstand. Terrænet er let skrånende fra vest ud mod kysten, og hegnene skaber ordnede linjer og indrammer de store, dyrkede flader, der får landskabet til at virke åbent. Hovedgårdene ligger på den gode jord tæt på ressourcer som eng, ager og skov.

Skovsgaards jorder bærer de tydelige kendetegn – hegn, stendiger, store marker og alléer. De få, smukke landbrugsejendomme, som hører under Skovsgaard Gods, ligger spredt i det kuperede landskab, som med flere småskove er varieret og med stor landskabelig ynde.

Natur

Da Danmarks Naturfond i 1979 overtog Skovsgaard som testamentarisk gave af den sidste ejer, Ellen Fuglede, var det med ønsket om, at den vilde og varierede natur, der i århundreder har omgivet godset, skulle bevares. Og dette med god grund.

Naturen i området tæller ikke blot mange naturtyper, men også en spændende flora og fauna samt direkte adgang til Langelandsbælt.

Skovsgaard Skovdistrikt omfatter ca. 97 hektar. De omfatter Hennemved Haver på ca. 47 ha, Konabbe Skov på ca. 29 ha og diverse småskove, som omfatter tilsammen ca. 21 ha.

På varme sommerdage nyder kreaturerne en dukkert i det kølige vand. Foto: Catrine Jensen

Skovsgaards skove henligger i dag hovedsagligt som urørt skov for at sikre de bedste levevilkår for den vilde flora og fauna. En mindre del af skovarealet drives med gamle driftsformer. Skovene rummer en række truede og sjældne arter. Blandt andre ægbladet fliglæbe, firblad og nordlig lundfladstjerne, samt tyklårssolbille og ramsløgsvirreflue trives i de gamle skove.

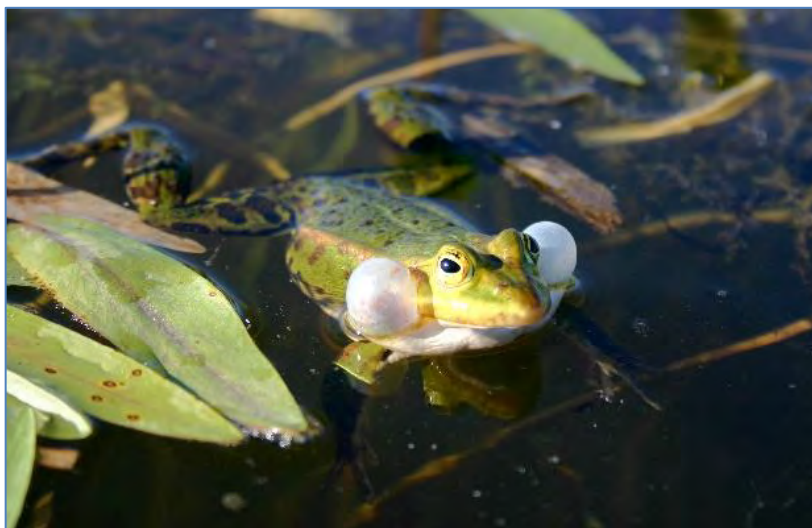
På den østlige side af ejendommen ligger Skovsgaards enge og overdrev som en flankering af den langelandske kystlinje. Engenes forhold er ideelle for fugleliv, hvorfor blandt andre viben, dobbeltbekkasinen og strandskaden yngler i området. Også havørnen yngler på Skovsgaard og tranen blev i 2025 ynglende på Skovsgaard.

Skovsgaards enge- og vældområder huser samtidig mange forskellige for denne naturtype karakteristiske planter, eksempelvis vand-ærenpris og vand-klaseskærm. På engene ved Påøgaard vokser orkideen, majgøgeurt. I den tidlige sommer springer engkabbelejer, ranunkler og gøgeurter ud, og engene er derfor særligt et besøg værd i maj og juni.

*Majgøgeurt på engene ved Påøgaard.
Foto: Marianne Krag Petersen*

På overdrevarsarealer er der blandt andet fundet latrin vokshat, mens der i skovene er fundet den rødlistede kobberrød lakporesvamp og skamløs champignon. Gul engmyre trives på Skovsgaards overdrev, hvor de karakteristiske tuer ses flere steder.

Dyrelivet trives ligeledes i og omkring de i alt 25 vandhuller, som findes i området. Fra midten af foråret og frem til efteråret myldrer vandhullerne med insekter, frøer og salamandere. I Skovsgaards vandhuller lever blandt andet springfrø og den rødlistede bilag IV-art stor vandsalamander.

Grøn frø. Her en han med de karakteristiske kvækkeposer. Foto: Marianne Krag Petersen

På de afgræssede arealer kan man støde på møgbillerne ternet møgbille, skinnende møggraver og lakrød møgbille, som alle tre er rødlistede. Gødningsbiller er generelt en truet dyregruppe i

Danmark fordi der er færre dyr på græs. Især helårsgræsning vil bidrage til bedre levebetingelser for denne dyregruppe.

Skovsgaards naturarealer har historisk set været udnyttet til landbrugsdyrene på ejendommen og har derfor til tider været overgræsset, gødsket og der har været tilskudsfordret på arealerne. Noget, som har været med til at begrænse naturens udvikling og trivsel på ejendommen. Med udlægningen af vildgræsningsprojektet, og ekstensiveringen af 200 ha landbrugsareal, er der givet plads til at naturen kan indfinde og udvikle sig.

Af flagermus er konstateret dværgflagermus, sydflagermus, langøret flagermus, vandflagermus og brunflagermus. De holder til i og omkring de mange gamle træer på Skovsgaard.

En mindre flok af de godt 50 exmoor ponyer, der lever på Skovsgård, ses her ved kysten en varm sommerdag. Foto: Rune Engelbrecht

Kulturspor og historie

De ældste kendte tegn på beboere i området er en ca. 5000 år gammel bronzealderhøj samt en skibssætning fra enten jernalder eller vikingetid i Konabbe skov. De er fredede fortidsminder og afkaster beskyttelseslinjer. Desuden findes der en såkaldt skålsten på Skovsgaards jorder, sandsynligvis fra bronzealderen, men kan være endnu ældre. Skålsten er beskyttet som fortidsminde men afkaster ikke beskyttelseslinje.

Resterne af et middelalderligt voldsted, Hestehave, findes ca. 300 meter sydvest for selve hovedgården. Banken, der delvis omkranses af en sø/sump er i dag det eneste der er tilbage af det gamle voldsted. Søen har oprindeligt været dybere og har engang helt omkranset banken, med det formål at holde angribende fjender på afstand. Udgravninger har vist, at der også har været en jordvold langs indersiden af voldgraven med en træpalisademur på toppen. Få stolpehuller på selve voldstedet tyder på, at stedet ikke har været benyttet til fast beboelse,

men kun har været brugt som tilflugtssted i ufredstider. Potteskår fundet på voldstedet har vist, at anlægget har været i brug frem til slutningen af 1300-tallet. Hvor den faste beboelse har været, er uvist. Danmarks Naturfond genskabte i 2001 vådområdet omkring det gamle voldsted, der siden begyndelsen af 1800-tallet havde været tørlagt ved dræning. Genskabelsen af vådområdet er sket ved at grave drænrør op hele vejen rundt om voldstedet, så drænvandet danner en sø. Skovsgaard hovedgård er ligeledes opført på et gammelt voldsted, der ligesom Hestehave voldsted er beskyttet fortidsminde og afkaster beskyttelseslinjer.

Skovsgaards historie går 700 år tilbage i tiden. Det første Skovsgaard opførtes i slutningen af 1300-tallet. Det første officielle ejerskab er dateret i året 1457 under væbneren Peder Modeskal. Modeskals adelsslægt fører godset og herregårdsdriften videre gennem ni generationer, inden det i 1760 sælges på auktion til tre langelandske brødre ved navn Michelsen. Brødrenes bondeslægt fortsætter af forskellige veje godsejerskabet hele vejen frem til 1979. Undervejs i Michelsen-slægtens periode nedrives og genopføres Skovsgaards hovedbygning. Før nedrivningen i 1887 var bygningen en såkaldt borggård, mens genopførelsen udgør den røde renæssance-inspirerede hovedbygning, som stadig står i dag.

Skovsgaards hovedbygning er opført på et voldsted og omgivet af vandfyldte grave på fire sider. Foto: Marianne Krag Petersen

Selvom Skovsgaard som gods og herregård stammer helt tilbage til år 1457, så har de færreste af godsets nuværende bygninger nogen særlig høj alder. Dette skyldes dels nedrivningen af hovedbygningen i 1887 og en stor brand i 1854.

Revideres fredningen som foreslået, så udgår hovedbygningen med det omgivende parkanlæg af fredningen.

Dele af den gamle renæssancegård kan stadig ses i havehuset, der blev opbygget af genbrugsmaterialer fra den forrige hovedbygning fra 1600-tallet. I dag bruges det som Frivillighus til godsets mange frivillige.

I 1855 blev den nuværende avlsgård opført. Den består af tre fritliggende længer i grundmur med fast tag. De rummer kostald, hestestald og lade. Mellem hovedbygningen og avlsgården ligger mod syd en forpagterbolig og mod nord et hus med værelser til gårdens ansatte. En enkelt længe af den gamle hovedbygning, der blev revet ned i 1887, er genopført i Skovsgaards tilhørende have, der også rummer et lille teglhængt bindingsværkshus fra 1791. Den nuværende hovedbygning er fra 1889 fremstår i historisk renæssancestil og består af en fløj i to etager med spidse gavle, fuld kælder til tyendet, og i alt 21 rum til herskabet. Hverken hovedbygning eller avlsgård er fredet efter bygningsfredningsloven.

Skovsgård har samlet 10 km beskyttede jord- og stendiger. Af dem er ca. 2 km omfattet af en fredning fra 1960. Da samtlige sten- og jorddiger i dag er generelt beskyttet i museumsloven, lægges der med dette fredningsforslag op til, at den gamle dige-fredning ophæves.

I 2022 indgik Danmarks Naturfond en rammeaftale med Slots- og Kulturstyrelsen. Det er en praksisbeskrivelse for det fremadrettede arbejde med at bevare og sikre digerne på Skovsgård Gods i forbindelse med Vildgræsningsprojekt. Sidenhen er samtlige 10 km diger på Skovsgård blevet forvaltet efter denne rammeaftale. Rammeaftalen er vedhæftet som bilag 5.

Et af Skovsgaards mange smukke og beskyttede stendiger Foto: Marianne Krag Petersen

I parkens østlige udkant finder man en lille kvadratisk bindingsværksbygning. Det er Skovsgaards gamle røg kølle fra omkring 1800, hvori gårdens kødprodukter blev røget i det dertil indrettede røgekammer. Det er ubetinget det ældste hus på Skovsgård. Foto: Birgitte B. Ingrisch

I 1904 blev der, efter en brand, genopført en mølle ved siden af den gamle møllegård fra 1830, begge bygninger er fredet efter bygningsfredningsloven. Siden 1600-tallet har der været en mølle på Skovsgaard Skovgaard. Frem til 1950´erne, hvor mølledriften stoppede, blev der ud over mølleri også drevet et bageri. Møllen er speciel, idet den har en løgformet hat og sigterne er anbragt over kværneloftet og ikke nederst i møllen, som på de fleste andre møller. Møllen blev restaureret i 2004, men har siden 2023 været defekt. Der males derfor ikke korn på møllen i dag.

Skovsgaards Mølle er et smukt syn, og ses vidt omkring. Foto: Marianne Krag Petersen

Skovsgaards nyere historie

Lige omkring 2. verdens krigs afslutning fik Skovsgaard ved et tilfælde en central betydning for mange mennesker.

Ved den smukke kyst ud til Storebælt strandede 1500 sultne og forfrosne franske og russiske krigsfanger på en flydedok ud for Påø, om aftenen den 4. maj 1945. Fangerne var evakueret fra en tysk krigsfangelejr og var afsejlet på en flydedok trukket af en slæbebåd. Slæbebåden blev sænket af allierede fly, hvorefter flydedokken drev rundt for vind og vejr til den stødte på grund ved Påø. Fangerne var stærkt forkomne efter at have drevet rundt på havet i flere dage. Mens de franske soldater kunne vende hjem efter få uger, blev de russiske soldater på Langeland i fire måneder.

Kysten, hvor 1500 krigsfanger drev i land i 1945. Foto: Birgitte B. Ingrisch

I dag emmer stranden af fred og idyl, og kun en mindesten erindrer om den meget dramatiske begivenhed.

Køer der græsser ved den mindesten, som vidner om de russiske og franske krigsfanger, der drev i land ved Påø den 4. maj 1945. Foto Catrine Jensen

Skovsgaards sidste ejer

Frøken Ellen Fuglede var den sidste og eneste arving til Skovsgaard Gods, som ved hendes død i 1979 havde været på familiens hænder siden 1760. Hun blev født i København i 1902, men efter skilsmissen mellem hendes mor, Thyra Fuglede f. Laurtzen Møller (1870-1951) og hendes far Niels Christian Mathias Fuglede, flyttede hun og hendes mor tilbage til Skovsgaard. Da hun ikke havde arvinger, og ønskede at bevare Skovsgaard Gods som en helhed, testamenterede hun godset til Danmarks Naturfredningsforening, som herefter blev overtaget af Danmarks Naturfond i 1979.

For Ellen Fuglede var naturen omkring Skovsgaard hendes kæreste eje, hvorfor det var hende magtpåliggende, at ejendommen og naturen efter hendes død ikke blev udnyttet eller bebygget, men forblev på naturbevarende hænder.

Adgang og friluftsliv

Skovsgaard er i dag en naturdestination for hele familien. Der er et naturværksted med naturformidlere i hele Skovsgaards åbningstid med tilknyttede vandreruter, udstilling om vildgræsning, guidede ture i naturen og formidlingskoncepter for de 7 levesteder og 99 arter, som du skal se, inden du bliver voksen. Der er en café med økologiske tilbud, udstilling om Skovsgaards historie, et tyende-museum i hovedbygningens kælder, de 20 vildeste fredninger i Danmark og en udstilling om Rewilding og meget mere. Alle formidlingstilbud fokuserer på naturdannelse og naturfortrolighed for alle. Disse tilbud knytter sig til bygningerne, men med udgangspunkt heri, tager de fleste gæster turen ud i områdets skønne natur, hvor der er mulighed for primitiv overnatning i shelters.

Skovsgaards café og gårdbutik sælger lokale varer, og meget af den mad, der serveres, er hentet på marken, i stalden, i skoven og på stranden. Foto: Birgitte B. Ingrisich

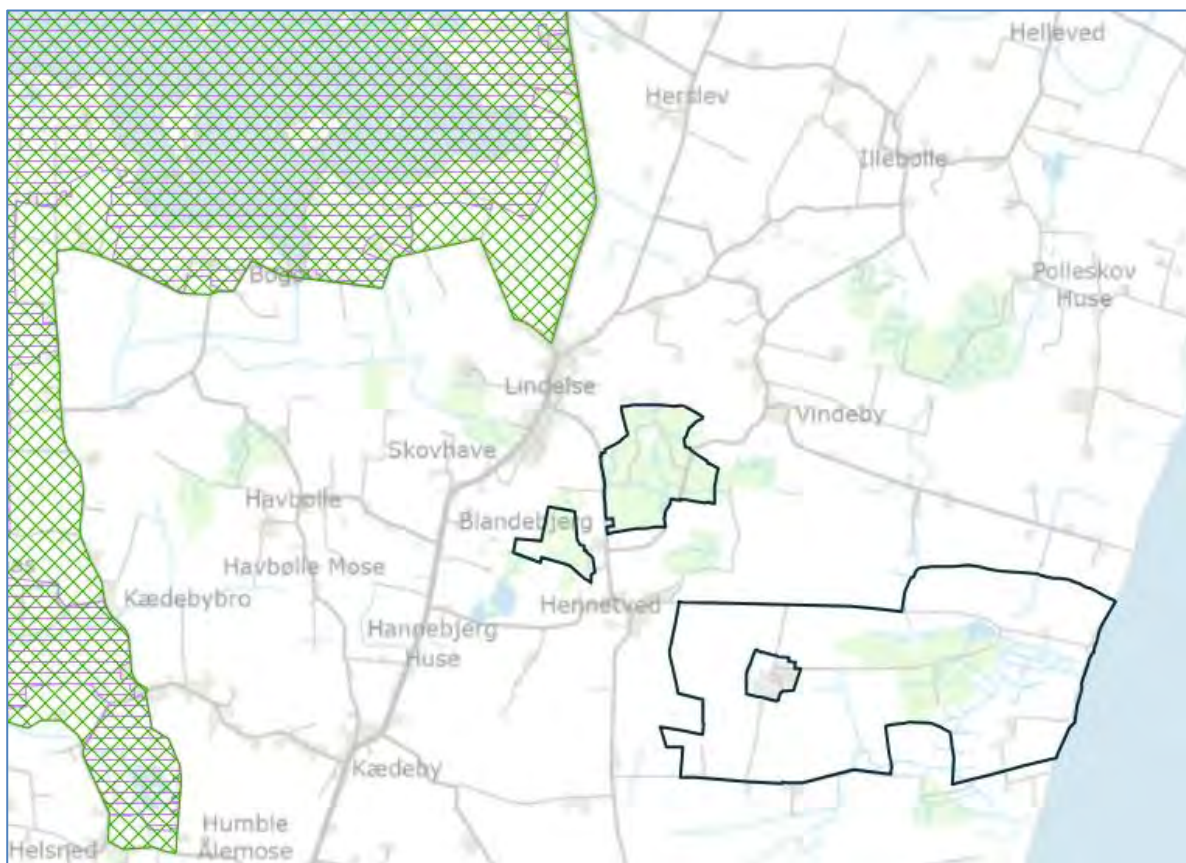

Gennem årene har Skovsgaard været besøgt af utallige skoleklasser, som bevæbnet med fiskenet og andet grej har fået deres biologiundervisning i en af de mange søer. Naturformidlingen har Skovsgaards naturvejleder leveret. Fotos: Marianne Krag Petersen

Skovsgaard har et veludbygget stisystem, som er benyttet af mange mennesker hvert år. For at øge kendskabet til stierne og de mange oplevelser der knytter sig til benyttelsen, er der udarbejdet flere foldere om stierne. De eksisterende stier fremgår af fredningskortet, hvor også forslag til nye stier er vist.

Natura2000-interesser

Der er ingen natura2000-områder inden for det område, som foreslås fredet. Tættest på ligger Natura2000-område 127 for Det sydfynske Øhav, som omfatter habitatområde nr. 111 (grønnet) ca. 625 m fra fredningsområdet, og fuglebeskyttelsesområde nr. 71 og 72 (lilla skraveret) ca. 1,4 km fra fredningsområdet, jf. kort nedenfor:

Fuglebeskyttelsesområder, Det Sydfynske Øhav, er udpeget for følgende:

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 71		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Knopsvane (T)
	Sangsvane (T)	Blisgås (T)
	Mørkbuget knortegås (T)	Troldand (T)
	Bjergand (T)	Edderfugl (T)
	Hvinand (T)	Toppet skallesluger (T)
	Havørn (TY)	Rørhøg (Y)
	Engsnarre (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Blishøne (T)	Klyde (Y)
	Almindelig ryle (Y)	Brushane (Y)
	Sorthovedet måge (Y)	Dværgterne (Y)
	Splitterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Havterne (Y)	Mosehornugle (Y)
	Rødrygget tomskade (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 72		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Sangsvane (T)
	Blisgås (T)	Knarand (T)
	Taffeland (T)	Bjergand (T)
	Edderfugl (T)	Havlit (T)
	Havørn (TY)	Fiskeørn (T)
	Rørhøg (Y)	Engsnarre (Y)
	Plettet rørvagtel (Y)	Klyde (Y)
	Dværgterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Rødrygget tomskade (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Havørn er ikke til stede som ynglefugl i fuglebeskyttelsesområde F71 og F72. Fiskeørn og havørn er ikke til stede som trækfugl i national eller international væsentlig forekomst i fuglebeskyttelsesområde F72. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

Habitatområde, Det Sydfynske Øhav, er udpeget for følgende:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 111		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Avneknippemose* (7210)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Skæv vindelsnegl (1014)	Sumpvindelsnegl (1016)
	Klokkefrø (1188)	Stor vandsalamander (1166)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Bilag IV arter

Inden for fredningsområdet er der registreret Bilag IV-arterne Klokkefrø, Springfrø, Stor vandsalamander samt Dværgflagermus, Sydflagermus, Langøret flagermus, Vandflagermus og Brunflagermus. Desuden findes Bilag V-arterne Grøn frø og Butsnudet frø i området.

Det vurderes, at fredningsforslaget er positivt for disse arter, fordi fredningsforslaget lægger op til at Skovsgaard Gods fremover skal være urørt natur.

Samlet vurdering af fredningsforslaget i forhold til Natura2000-områder og Bilag IV arter

I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36 stk. 4 skal fredningsforslag uden for internationale naturbeskyttelsesområder redegøre for, at fredningen ikke forringer naturtyper og levesteder for arter eller forstyrre arter inden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, som området er udpeget for.

Det vurderes, at fredningsforslaget samlet set vil være positivt for flere af de arter og naturtyper, som de nærliggende Natura2000-områder er udpeget for. Særligt vil det styrke naturværdierne inden for fuglebeskyttelse, da fredningen kan forbedre raste-, fouragerings- og yngleområder for en række af de beskyttede arter. For flagermus vil det forbedre overvintringsmulighederne, at gamle træer fremover bevares på Skovsgaards jorder. For samtlige padder udgør de mange småsøer, vandløb og enge på Skovsgaard gode yngle- og

overvintringssteder. Endelig vil permanent ophør af den intensive landbrugsmæssige drift med jordbehandling betyde, at de mange små vandhuller mv. bindes naturmæssigt sammen, så arterne kan sprede sig uhindret mellem biotoper.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

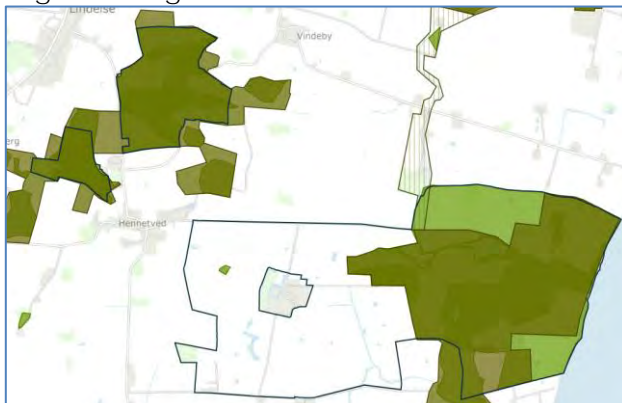
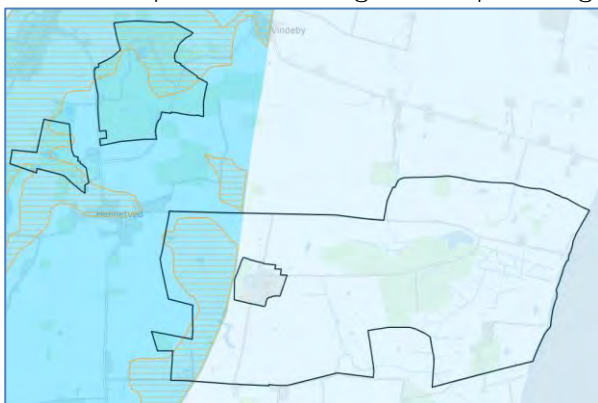
Eksisterende fredninger

Der er to eksisterende fredninger på Skovsgård Gods, dels fredningen af Skovsgård Gods fra 31. august 2006 og dels fredningen af stendiger på Skovsgård Gods fra 7. december 1960. Med gennemførelsen af nærværende forslag, foreslås det at ophæve begge de eksisterende fredninger.

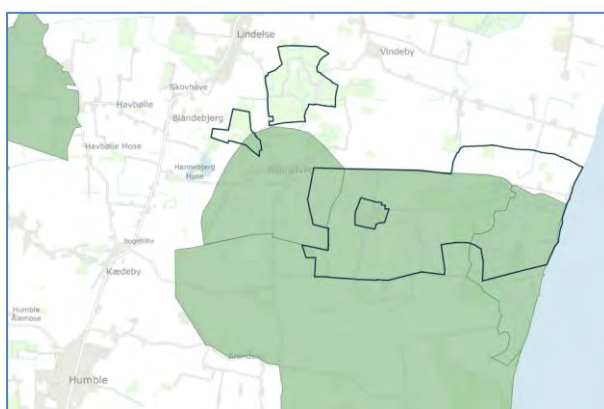
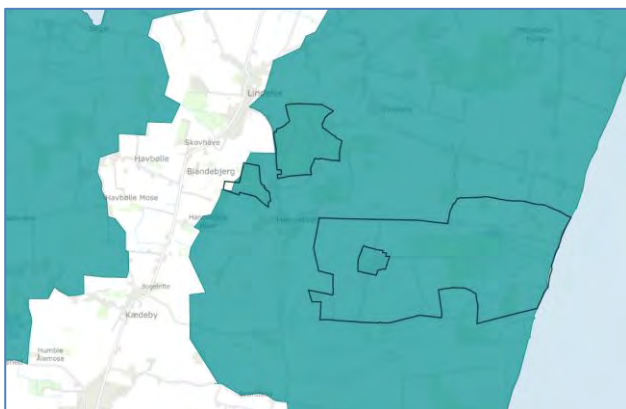
Zonestatus

Hele fredningsområdet ligger i landzone.

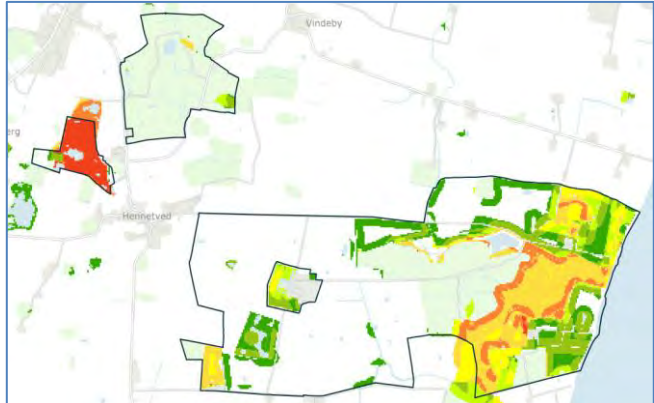
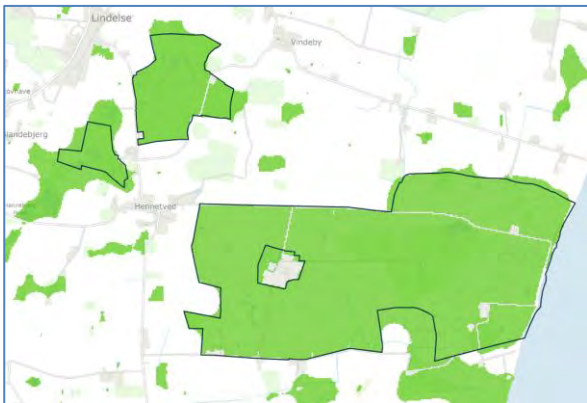
Kommuneplanforhold og andre planlægningsmæssige interesser

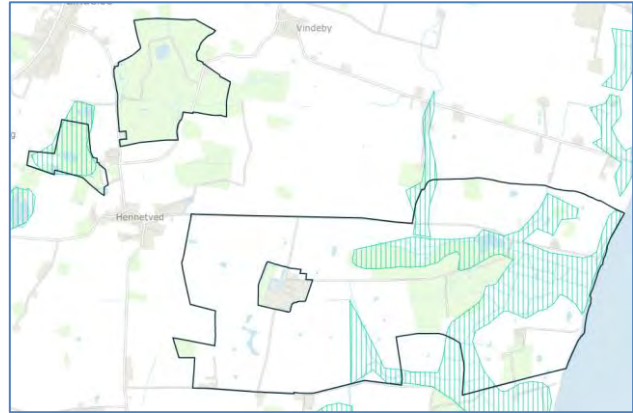
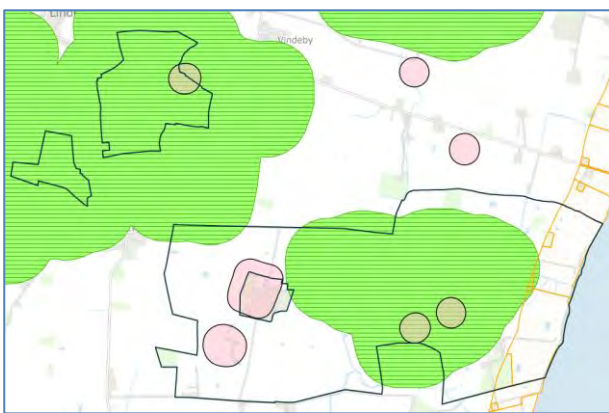
Tv. Områder med drikkevandsinteresser, hvor lyseblå er drikkevandsinteresser, mørkeblå er særlige drikkevandsinteresser og skravering er nitratfølsomme indvindingsområder, th. Grønt Danmarkskort, hvor lysegrøn er naturbeskyttelsesinteresser og mørkegrøn er økologiske forbindelser.

Tv. Større sammenhængende landskaber, th. Bevaringsværdige landskaber.

Tv. Forskernes forslag til 30% beskyttet natur, th. HNV (High Natura Value), hvor rød er højeste naturværdi.

Tv. skovbyggelinje (grøn), strandbeskyttelseslinje (orange) og fortidsmindebeskyttelseslinje (lyserød), th. lavbundsarealer.

Samlet set er formålet med den foreslåede fredning fuldt ud i overensstemmelse med planlægningen og de beskyttelsesmæssige interesser samtidig med, at fredningen vil understøtte planlægningen for både drikkevandsbeskyttelse og naturbeskyttelse.

Lokalplanforhold

Der er ingen lokalplaner inden for det område, som foreslås fredet.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

1. At beskytte, bevare og forbedre de biologiske og landskabelige værdier med særlig vægt på at styrke naturindholdet i hele området, som omfatter skove, krat, søer, åer, overdrev/græsland, moser og enge. Hensyn til biodiversiteten vægtes højest ved eventuel diskrepans.
2. At sikre en dynamisk natur, hvor økosystemer kan forandre og udvikle sig gennem naturlige, uforstyrrede processer.

3. At beskytte og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes, opleve og opholde sig i området, herunder ved anlæg af sammenhængende stisystemer.
4. At sikre de kulturhistoriske værdier.
5. At sikre mulighed for formidling af områdets naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, blandt andet gennem længerevarende ophold.
6. At sikre mulighed for forskning, der understøtter viden om natur.
7. At sikre mulighed for naturpleje og naturgenopretning.
8. At medvirke til overholdelsen af Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område fremgår af fredningskortet, og omfatter ca. 387 ha, jf. areallisten, bilag 1.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. De fredede arealer skal bevares i deres nuværende tilstand eller udvikle sig til et åbent skov- og naturlandskab, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation efter § 11.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder. Dog erstatter fredningen dispensationer efter naturbeskyttelseslovens § 3 og §§ 15-19, planlovens § 35 samt vandløvslovens § 7a fsva. p-pladser, stier, rekreative anlæg, shelterpladser og naturplejeforanstaltninger, samt skovlovens § 9 fsva. skovgræsning, når forholdet er reguleret af fredningen, jf. naturbeskyttelseslovens § 38 stk. 6.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Området skal forvaltes med henblik på øget biodiversitet. Det betyder,

1. At fredningsområdet i sin helhed ikke må omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilsås, tilplantes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler, jf. dog punkt 2-7.
2. At eksisterende levende hegn kan vedligeholdes ved genplantning med hjemmehørende busk- og træarter.
3. At alléer, frie trægrupper og enkeltstående træer skal bevares både af landskabelige hensyn og af hensyn til den dertil knyttede biodiversitet. Eventuel genplantning skal ske med hjemmehørende løvtræarter.
4. At døde træer bliver stående eller henligger som dødt ved, til de forsvinder af sig selv. Væltede træer kan flyttes, hvis der skal plantes nyt, eller de ligger hen over sti.
5. At skovene kan henligge som urørt skov med mulighed for biodiversitetsfremmende foranstaltninger, herunder græsning, genoprettelse af den naturlige hydrologi samt veteranisering af enkelte træer for at skabe lysninger og dødt ved.
6. At eksisterende skovarealer opretholdes gennem selvforyngelse.

7. At fredningen ikke er til hinder for fortsat drift med gamle driftsformer som stævningsdrift og strukturhugst på en mindre del af skovarealet, for tiden ca. 17 ha.

Stk. 2. Undtaget fra ovenstående bestemmelser i § 4 er plantninger i haverne omkring huse med haver (Pågård, Kågård, Lundstedet og Møllehuset), jf. signatur på fredningskortet.

Stk. 3. De ca. 10 km beskyttede jord- og stendiger beskyttes, bevares og sikres fremover efter museumsloven, og som beskrevet i gældende aftale med Slots- og Kulturstyrelsen eller senere revisioner, jf. bilag 5.

Stk. 4. Påø Enge skal bevares som vedvarende græsningsarealer med udledning af vand uden pumpning. Pumpen i sluseanlægget må kun anvendes til rensning af slusen. Denne bestemmelse er en videreførelse af fredningen fra 2006.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstofferne må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Undtaget fra forbuddet er;

1. Terrænændringer som led i en naturgenopretning, udbedringer af diger, herunder fjernelse af ældre deponeringer af affald, jordfyld, brokker og lignende, eller udlægning af store sten i landskabet (stenstrøninger),
2. Terrænændringer som led i videnskabelige, herunder arkæologiske undersøgelser i området,
3. Mindre terrænændringer i haverne omkring Pågård, Kågård, Lundstedet og Møllehuset,

Stk. 3. Kystsikring er ikke tilladt inden for det fredede område.

§ 6 Bebyggelse

Stk. 1. Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder landbrugsbygninger, boliger, skure, boder, jagtthytter og lignende.

Stk. 2. Tilbygning til og udvendig ombygning af eksisterende bygninger kan helt undtagelsesvist finde sted efter forudgående tilladelse af fredningsnævnet med hensyn til størrelse samt udformning, inkl. materiale- og farvevalg. Indvendig ombygning af eksisterende bygninger, herunder eventuel indretning af ferielejligheder, reguleres ikke af fredningen.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af nødvendige sædvanlige læskure for husdyr som f.eks. kreaturer, heste, får, geder og grise.

§ 7 Faste konstruktioner, anlæg m.v.

Stk. 1. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagttårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger.

Stk. 2. Uden for have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne, ligesom oplag af ubenyttede/gamle redskaber, maskiner, materialer m.m. i landskabet ikke er tilladt.

Stk. 3. Sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, mountainbikebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt i området.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for etablering af sædvanlige landbrugshegn til f.eks. kreaturer, heste, geder og grise. Desuden må der etableres midlertidige hegn og planterør ved nye træplantninger, i forbindelse med forskningsprojekter o.lign.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for mindre tekniske anlæg til el-forsyning o.lign.

Stk. 6. Eksisterende stier skal bevares. Mindre justeringer i stisystemet kan umiddelbart foretages, mens større ændringer, fx nedlægning af hele stistrækninger, kræver fredningsnævnets godkendelse. Nye stier, der som udgangspunkt skal etableres som slåede trampespor, kan umiddelbart etableres af hensyn til offentlighedens adgang.

Stk. 7. Nye p-pladser kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 8. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Eksisterende grøfter og dræn kan vedligeholdes.

Stk. 9. Fredningen er ikke til hinder for etablering af nødvendige foranstaltninger i forbindelse med dyrehold og naturpleje mv., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

Stk. 10. Fredningen er ikke til hinder for etablering af yderligere 2 primitive lejrpladser med mulighed for shelters og teltslagning på de på fredningskortet angivne arealer, foruden de allerede eksisterende på de på fredningskortet viste steder. Yderligere primitive lejrpladser kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Fredningen er ikke til hinder for opsætning af yderligere 2 fugletårne/-skjul, foruden det allerede eksisterende. Yderligere fugletårne/-skjul kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 12. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen.

Stk. 13. Udtjente faciliteter skal fjernes.

§ 8 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentligheden har ret til at færdes og opholde sig i området efter samme regler, som gælder for Naturstyrelsens arealer.

Stk. 2. Eksisterende stisystemer er omtrentligt vist med særlig signatur på fredningskortet. Disse stier må ikke nedlægges, men kan, hvis f.eks. hydrologien, hensyn til dyreliv eller væltede træer kræver det, ændres. Den samlede stiforbindelse gennem landskabet må ikke afbrydes.

Stk. 3. Stier holdes åbne ved slåning eller anden nødvendig vedligeholdelse, og afmærkes i terrænet så de er synlige for publikum. Ved naturlige vandstigninger kan der etableres trædesten, spange eller ske omlægning af sti.

Stk. 4. Hegnede arealer skal holdes åbne og tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende, eller ved at føre stien udenom eller imellem foldene. Undtaget herfra er de på fredningskortet viste arealer, hvor der af hensynet til det naturlige dyre- og planteliv er begrænsninger i offentlighedens færdselsmuligheder.

Stk. 5. Af hensyn til bevarelsen af det vilde plante- og dyreliv og/eller hensynet til publikums sikkerhed kan der fastsættes yderligere regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området efter aftale med plejemyndigheden. Det kan f.eks. være helt eller delvist forbud imod at medbringe hunde i området.

§ 9 Naturpleje og naturgenopretning

Stk. 1. Pleje af de fredede arealer kan gennemføres efter den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for naturgenopretning, der udmønter fredningens formål.

Stk. 3. Naturgenopretningsprojekter skal gennemføres i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt, og godkendes af fredningsnævnet.

§ 10 Jagt

Stk. 1. Kommerciel jagt er ikke tilladt i området. Ej heller er udsætning og fodring af det vilde dyreliv med henblik på jagt.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for regulering af problemarter, invasive arter og syge dyr.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Ophævelse af eksisterende fredninger

Fredningen af Skovsgaard Gods fra 31. august 2006.

Fredningen af stendiger på Skovsgård Gods fra 7. december 1960.

Bilag 1 - Areal-og lodsejerliste - Skovsgård Gods

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:		NBL's bestemmelser om:			Fredskov ca. ha	Tidl. Fredet	Sti/vej		Den 18-03-2026
			Ca.ha.	Antal lodder	Sø/å beskyttelse § 16 & fortids minder §18 - ca.ha	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, vandløb - ca.ha	Strandbeskyttelse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha			Ny - meter	Eksisterende - meter	
	2a	Danmarks Naturfond Kågårdsvej 12 5900 Rudkøbing	30,77	1	0,00	11,94	18,84	0,00	30,27	0	877	Landbrugsejendom
	2b		0,41	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,41	0	0	Landbrugsejendom
	2c		4,77	1	0,00	0,00	1,93	4,77	4,77	0	0	Landbrugsejendom
	3a		16,60	1	0,13	0,10	0,00	0,00	16,49	0	854	Landbrugsejendom
	3b		42,27	1	2,47	2,02	0,00	42,27	42,24	0	0	Landbrugsejendom
	3c		4,74	1	0,00	0,00	0,00	0,00	4,74	0	0	Landbrugsejendom
	3e		0,96	1	0,00	0,71	0,00	0,00	0,96	0	0	Landbrugsejendom
	7f		1,74	1	0,00	1,70	0,00	0,00	1,74	0	2	Landbrugsejendom
	7g		3,52	1	0,00	3,50	0,00	0,00	3,52	0	164	Landbrugsejendom
	8b		0,32	1	0,00	0,22	0,00	0,00	0,32	0	0	Landbrugsejendom
	8d		0,42	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,42	0	0	Landbrugsejendom
	8e		9,52	1	0,00	0,00	0,00	0,00	9,52	0	19	Landbrugsejendom
	9a		9,81	1	0,00	3,32	0,00	0,00	9,81	0	0	Landbrugsejendom
	9d		2,45	1	0,00	2,36	0,23	0,00	2,45	0	0	Landbrugsejendom
	10a		29,24	1	0,00	15,02	17,32	0,00	29,13	0	797	Landbrugsejendom
	10b		2,63	1	0,00	2,36	0,00	0,00	2,63	0	157	Landbrugsejendom
	22		8,05	1	0,00	3,89	0,00	0,00	8,04	0	0	Landbrugsejendom
	23a		0,93	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,93	0	0	Landbrugsejendom
	31b		0,43	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,43	0	0	Landbrugsejendom
	32	5,14	1	0,00	0,29	0,00	0,00	5,14	0	0	Landbrugsejendom	
	33	2,83	1	0,00	2,45	0,00	0,00	2,83	0	173	Landbrugsejendom	
	34	0,70	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,70	0	0	Landbrugsejendom	
	35	1,28	1	0,00	0,00	0,00	0,00	1,28	0	0	Landbrugsejendom	
	36	0,34	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,34	0	0	Landbrugsejendom	

Bilag 2

Budgetoverslag for fredning af Skovsgård Gods i Langeland kommune

Danmarks Naturfredningsforening rejser om kort tid fredningssag for Skovsgård Gods i Langeland kommune, i alt ca. 387 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Fredningsområdet er en revision af den eksisterende fredning for Skovsgård Gods. Lodsejer har ingen forventning om erstatning. På den baggrund forventes fredningen af være erstatningsfri, jf. i øvrigt vedlagte erklæring fra Danmarks Naturfond.

Skovsgaard den 10. juni 2026

Til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Vedr. revision af fredningen for Skovsgaard Gods

For god ordens skyld skal jeg på vegne af Danmarks Naturfond bekræfte, at vi afstår fra erstatning i forbindelse med fredningssagen jf. Naturbeskyttelseslovens § 36, stk 7.

§ 36, Stk. 7. Der kan kun gennemføres fredning af arealer ejet af fonde, foreninger eller andre juridiske personer, der har til formål at støtte almennyttige naturbeskyttelsesformål, hvis ejeren har givet skriftligt afkald på at modtage erstatning efter § 39.

De bedste hilsner

Catrine Grønberg Jensen

Administrerende Direktør og forvalter

Danmarks Naturfond
Kågårdsvej 12
5900 Rudkøbing
Tlf.: +45 24771933

Mail: catrine@dn.dk

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Danmarks Naturfredningsforening

Skov
J.nr. 2026 - 17018
Ref. IDKSJ
Den 2. juni 2026

Revision af fredning af Skovsgaard Gods i Langeland Kommune

Danmarks Naturfredningsforening har med mail af 12. maj 2026 fremsendt budgetoverslag for et fredningsforslag for Skovsgaard Gods med henblik på styrelsens bemærkninger. Fredningsforslaget er en revision af den eksisterende fredning for Skovsgaard Gods, hvorfor det forventes at fredningen bliver erstatningsfri.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har ingen bemærkning til budgethøringen.

For at undgå unødvendig sagsbehandling, opfordrer SGAV til, når I rejser fredningssagen, at medsende et brev fra Danmarks Naturfond om, at fonden afstår fra at modtage erstatning, jf. naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 7.

Med venlig hilsen

Ida Søkilde Jelnes
Skov
idskj@sgav.dk

Bilag 4

Myndighedsskema – bilag til fredningsnævnets screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 10.

Ifølge § 8, stk. 2 1-2 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (LBK nr. 4 af 3. januar 2023) skal myndigheden vurdere, om planer og programmer omfattet af lovens § 8, stk. 1, og som kun fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer i planer og programmer, kan få væsentlig indvirkning på miljøet, og der derfor skal udarbejdes en miljøvurdering.

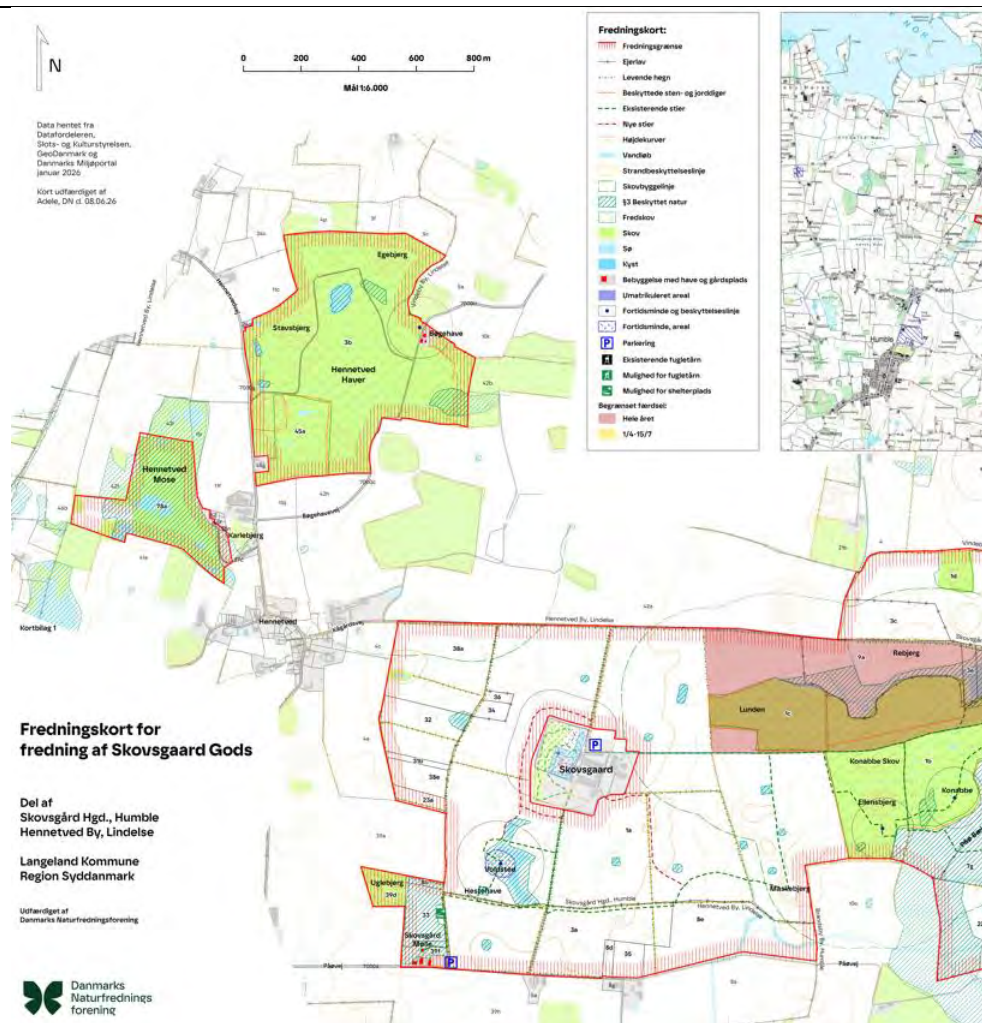
Jf. orientering fra Miljøstyrelsen af 22. maj 2018 om reglerne for miljøvurdering af fredningsforslag, skal sagsrejser vurdere, om forslaget er omfattet af miljøvurderingsreglerne samt tilvejebringe det faktuelle grundlag for miljøvurderingen. Det er fredningsnævnet, der forestår at sende materialet i høring samt at modtage høringssvar, og det er ligeledes fredningsnævnet, der på baggrund af det tilvejebragte materiale træffer afgørelse om miljøvurdering.

Sagsrejserne har vurderet, at fredningsforslaget er omfattet af lovens § 8, stk. 2 og har derfor foretaget en screening af de forventede miljøkonsekvenser som følge af fredningsforslaget. Screeningen er foretaget med udgangspunkt i kriterierne i bilag 3 til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter, og vurderingen fremgår af nedenstående skema.

Det er fredningsnævnet, der jf. § 10 i miljøvurderingsloven træffer endelig afgørelse om hvorvidt der er krav om miljøvurdering eller ej på baggrund af oplysningerne i screeningskemaet.

Titel	Fredningsforslag for Skovsgaard Gods
Beskrivelse af fredningsforslaget	<p>Fredningsforslaget omfatter 387 ha og er en revision af en eksisterende fredning fra 2006.</p> <p>Fredningen har til formål,</p> <ul style="list-style-type: none">• At beskytte, bevare og forbedre de biologiske og landskabelige værdier med særlig vægt på at styrke naturindholdet i hele området, som omfatter skove, krat, søer, åer, overdrev/græsland, moser og enge. Hensyn til biodiversiteten vægtes højest ved eventuel diskrepans.• At sikre en dynamisk natur, hvor økosystemer kan forandre og udvikle sig gennem naturlige, uforstyrrede processer.• At beskytte og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes, opleve og opholde sig i området, herunder ved anlæg af sammenhængende stisystemer.• At sikre de kulturhistoriske værdier.• At sikre mulighed for formidling af områdets naturhistoriske og kulturhistoriske værdier, blandt andet gennem længerevarende ophold.• At sikre mulighed for forskning, der understøtter viden om natur.• At sikre mulighed for naturpleje og naturgenopretning.• At medvirke til overholdelsen af Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

Kort over området

Ansvarelig myndighed: Fredningsnævnet for Fyn
c/o Retten i Svendborg
Christiansvej 41
5700 Svendborg

Sendes i høring hos: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Slots- og Kulturstyrelsen
Svendborg Kommune
Langeland Kommune

Omfatter fredningsforslaget forhold, der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1 og 2, betyder, at der skal udarbejdes miljørapport og -vurdering?:

Er fredningsforslaget omfattet af lovens bilag 1 eller 2? (udgør rammen for fremtidige anlægstilladelser)	Nej	Forslaget udgør ikke rammen for fremtidige anlægstilladelser.
---	-----	---

Medfører fredningsforslaget krav om miljøvurdering af virkning på et internationalt	Nej	Der er ingen Natura2000-områder inden for det område, som foreslås fredet. Fredningsforslaget forventes ikke at få væsentlig påvirkning på Natura2000-områder uden for fredningsområdet.
---	-----	--

naturbeskyttelsesområde? (forventes at medføre væsentlig påvirkning af natura2000-område)		<p>Der er registreret Bilag IV-arterne Klokkefrø, Springfrø, Stor vandsalamander samt Dværgflagermus, Sydflagermus, Langøret flagermus, Vandflagermus og Brunflagermus. Desuden findes Bilag V-arterne Grøn frø og Butsnudet frø i området.</p> <p>Fredningen vurderes at være neutral eller positiv for alle arter, da der med fredning bliver et større fokus på at øge biodiversiteten overalt i området, som kan sikre deres levesteder, hvad enten det er i søer og vandhuller, på engene, på overdrevene eller i skovene.</p>
---	--	---

Indvirkning på miljøet

Miljøparametre	Væsentlig betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Bemærkninger
Fredningsforslagets indvirkning på eller relevans for anden planlægning, lovgivning, projekter og aktiviteter			x	<p>Fredningen lægger ikke op til hverken byggeri eller tekniske anlæg. Fredningen har ej heller relevans for andre aktuelle projekter eller aktiviteter, men vil fremover begrænse muligheden for nybyggeri, vindmøller, sportsanlæg mv.</p> <p>Fredningen understøtter kommuneplanens udpegninger af området som bl.a. sammenhængende landskab, bevaringsværdigt landskab, økologisk forbindelse, område med naturbeskyttelsesinteresser og område med både drikkevandsinteresser og særlige drikkevandsinteresser. Der er ikke udlagt råstofområder eller arealer til byudvikling mv. inden for fredningsområdet.</p> <p>Der er ingen lokalplaner i området.</p>
Vurdering af fredningsforslagets miljømæssige indvirkning i forhold til størrelse, geografisk udbredelse og indbyrdes påvirkning			x	Fredningsforslaget vurderes ikke at have miljømæssige indvirkninger på de nævnte forhold.
By- og kulturmiljø				
Bymiljø/bygninger			x	Bygningen Skovgårdsmølle med mølle, stuehus og stald, Påøvej 1, er

				<p>bygningsfredet. Det samme er stuehus og stald, Kågårdsvej 3.</p> <p>Fredningsforslaget berører ikke bestående bymiljøer eller bevaringsværdige bygninger.</p>
Fortidsminder		x		<p>Skovsgaard rummer flere fortidsminder, blandt andet en skålsten omgivet af en stensætning fra bronzealderen, en skibssætning fra vikingetiden og et middelalderligt voldsted, som alle afkaster beskyttelseslinjer. Herudover findes der ca. 10 km beskyttede sten- og jorddiger.</p> <p>Der er indgået en aftale om hvorledes de beskyttede sten- og jorddiger samt øvrige fredede fortidsminder beskyttes og bevares bedst muligt i området, når der fremover går dyr og græsser.</p>
Befolkningens sundhed/sikkerhed				
Handicappede og mobilitetshæmmede personer			x	Fredningsforslaget giver mulighed for vedligehold og etablering af stier, men fastlægger ikke beskaffenhed af disse.
Brand, eksplosion, giftpåvirkning			x	Ikke relevant
Forurening				
Jordforurening, håndtering og flytning			x	Ikke relevant
Vand				
Grundvandsforhold		X		Fredningsforslaget vil være med til at beskytte drikkevandsinteresser i området ved at fastholde det i en tilstand uden anvendelse af gødning og pesticider.
Jord				
Jordbund og jordarealer		X		Ikke relevant
Luft				
Luftforurening og påvirkning af luftkvaliteten			x	Ikke relevant
Klima				
Klimatiske faktorer som drivhusgasser, klimatilpasning mv.		x		Ikke relevant

Trafik				
Trafikafvikling/-belastning samt trafikstøj og trafiksikkerhed			x	Fredningsforslaget medfører ikke ændringer i adgangsveje, trafikafvikling eller eksisterende vejforløb.
Natur				
Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura2000, Ramsar mv.)			x	Der er ingen natura2000-områder inden for fredningsområdet. Det nærmeste natura2000 område er habitatområde nr. 111, Det sydfynske Øhav, som ligger 625 meter fra fredningsområdet mod nordvest. Fredningen vurderes ikke at have nogen effekt på internationale naturbeskyttelsesområder.
Sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper		x		Af bilag IV-arter kan nævnes Springfrø, Klokkefrø, Stor vandsalamander og en række forskellige flagermusarter, tillige med bilag V-arterne Butsnudet frø og Grøn frø. Herudover findes en del rødlistede både truede og sjældne arter. Fredningsforslaget vurderes at være til gavn for områdets sjældne arter og naturtyper.
Naturbeskyttelse (§3)		x		76 ha ud af samlet 387 ha er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. Fredningsforslaget vil medvirke til at forhindre, at lysåbne, beskyttede naturtyper vokser ud af beskyttelsen samt sandsynligvis øge naturtypernes udbredelse.
Spredningskorridorer/økologiske forbindelser		X		Hele den østlige del af fredningsområdet er udpeget som økologisk forbindelse. Fredningsforslaget vil medvirke til at opretholde områdets værdi som økologisk forbindelse.
Landskab				
Bevaringsværdige landskaber, geologi, kystlandskaber mv.		x		Fredningsforslaget sikrer fortsat synlighed af bevaringsværdige landskaber.

Andet				
Kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter			x	Ingen relevante forhold
Miljøpåvirkning af grænseoverskridende karakter			x	Ingen relevante forhold

Myndighedens konklusion

	ja	nej	Uddybning
Giver resultatet af screening anledning til at antage, at fredningsforslaget vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at det er omfattet af krav om miljøvurdering?:		x	<p>Fredningsforslaget lægger op til en revision af en eksisterende fredning med det formål at skærpe fokus på naturen og en øget biodiversitet samt medvirke til at styrke de naturlige processer i økosystemerne.</p> <p>Det vurderes på den baggrund, at fredningsforslaget ikke vil påvirke miljøet negativt, men vil fastholde områdets naturmæssige, landskabelige, kulturhistoriske og rekreative værdier.</p> <p>Fredningsforslaget vurderes dermed ikke at være omfattet af krav om miljøvurdering.</p>

Rammeaftale med Slots- og Kulturstyrelsen og Danmarks Naturfond

Praksisbeskrivelse for det fremadrettede arbejde med at bevare og sikre digerne på Skovsgård Gods i forbindelse med Vildgræsningsprojekt

1. juli 2022

Figur 1 Græssende dyr på engene

Indhold:

- Resume
- Formål
- Fælles besigtigelse af diger og fortidsminder
- Lovgivningsmæssige rammer for diger og fortidsminder
- Sten- og jorddiger på Skovsgård Gods
- Arbejdsbeskrivelse for DKNFs arbejde med digerne på Skovsgård Gods
- Tilsynshyppigheden af diger
- Afværgeforanstaltninger ved uhensigtsmæssige krydsninger af digerne
- Vurdering af slid på diger
- Udbedring af slidskader på jorddiger
- Udbedring af slidskader på stendiger
- Beskrivelse for etablering af primære overgange
- Fortidsminder
- Årshjul for DKNF's arbejde med digetilsyn og udbedringer

Resume

Danmarks Naturfond (DKNF) har i 2021 ansøgt fredningsnævnet om godkendelse i af vildgræsningsprojektet på det fredede Skovsgård Gods, hvor ca. 245 hektar af godsets ejendom indgår i et stort vildgræsningsprojekt med helårsgræssende dyr bestående af heste og køer. I januar 2022 godkendte fredningsnævnet projektet med en foreløbigt 1-årig dispensation med nogle krav, som efterfølgende er opfyldt.

I forbindelse med fredningssagen er der opstået et behov for at synliggøre, hvordan DKNF bevarer og sikrer de mange og karakteristiske diger på Skovsgård Gods, så vildgræsningen ikke skader eller på anden måde kompromitterer digerne, som både er omfattet af fredning og af museumslovens beskyttelse.

DKNF har derfor kontaktet Slots- og Kulturstyrelsen (SLKS).

Formål

Formålet med aftalen er at udarbejde retningslinjer for, hvordan DKNF udfører tilsyn, foretager afværgeforanstaltninger, hvis DKNF konstaterer slidproblematikker, samt håndterer eventuelle udbedringer.

DKNFs mål er, at der skal være så få hegn som muligt på arealerne, og arbejder derfor for at skabe nogle rammer, hvor de ca. 10 km diger på Skovsgård Gods ikke fraegnes.

Samtidig struktureres samarbejdet med SLKS. Samarbejdet består af:

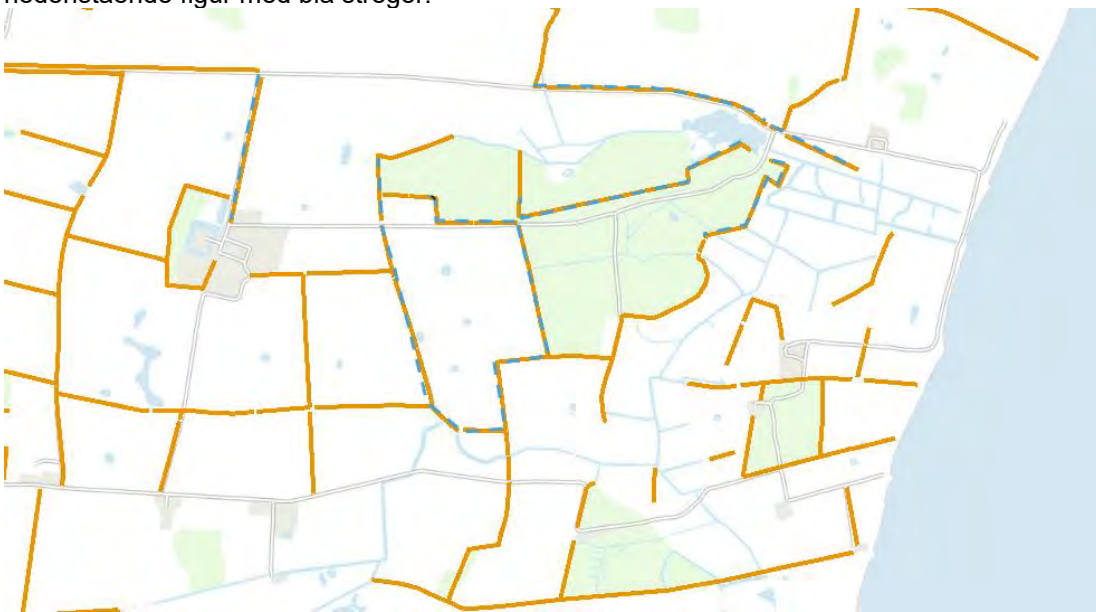
- Fælles besigtigelse af diger og fortidsminder ca. hvert 2. år.
- Samarbejde omkring slidreparationer med viden om best practice i forhold til retableringer.
- Vurdering af restaureringsbehov.

Fælles besigtigelse af diger og fortidsminder og konklusion

DKNF, SLKS og Odense Bys Museum besøgte i fællesskab Skovsgård Gods den 23. maj 2022. Langeland Kommune var inviteret, men var forhindret i at deltage.

Formålet var at se del-strækninger af digerene (både sten- og jorddiger), vurdere slidproblematikker samt se de to fortidsminder, som er indenfor vildgræsningsprojektet; skålsten med stensætning og skibssætning. Samtidig blev det drøftet, hvordan DKNF kan samarbejde med SLKS om, hvordan diger og fortidsminder sikres i vildgræsningsprojektet.

Ved besigtigelsen blev et udsnit af digerene besøgt. Digerne som blev besøgt, er markeret på nedenstående figur med blå streger.

Figur 2. De beskyttede diger på Skovsgård. De diger som blev besøgt med SLKS er markeret med blå stiplede linjer.

SLKS vurderede overordnet, at digerene ser fine ud på de dele, der blev besøgt. Sliddet er ikke for stort, men vi drøftede, hvordan vi fremadrettet vurderer sliddet, laver afværgeforanstaltninger og udbedringer. DKNF vil overordnet set udpege og søge om få primære overgange, hvor dyrene guides hen. På disse overgange vil DKNF søge Langeland Kommune om at lægge en belægning på, som beskytter digerene mod dyrenes slid.

SLKS vurderede, at de besøgte diger umiddelbart ikke havde behov for restaurering, som ellers vurderet af Svendborg og Langeland kommuner dels i høringsvar til fredningsnævnet og dels nævnt i fredningsnævnets afgørelse af 17. december 2021 (udsendt den 9. januar 2022) side 16. Se også Styrelsens udtalelse fra 23. juni 2022, bilag B.

SLKS vurderede samtidig, at de diger, som blev besøgt den 23/5-2022, har fin stand og en god biologisk værdi.

Lovgivningsmæssige rammer for diger og fortidsminder

Sten- og jorddiger er beskyttet efter museumslovens § 29 a, hvorefter der ikke må foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende.

Fortidsminder er beskyttet efter museumslovens § 29 e, hvorefter der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder.

Digers/fortidsminders ejere og brugere skal, som projektejer, til enhver tid overholde museumslovens bestemmelser, herunder §§ 29 a og 29 e, som forbyder tilstandsændringer.

Det medfører, at projektejer skal sikre at slidstage på diger og fortidsminder er så begrænset, at vegetationen ikke bortslides med dertilhørende erosion af diget/fortidsmindet. Afværgeforanstaltninger med videre beskrives herefter.

Figur 3. Foto af stendigerne langs Kågårdsvej

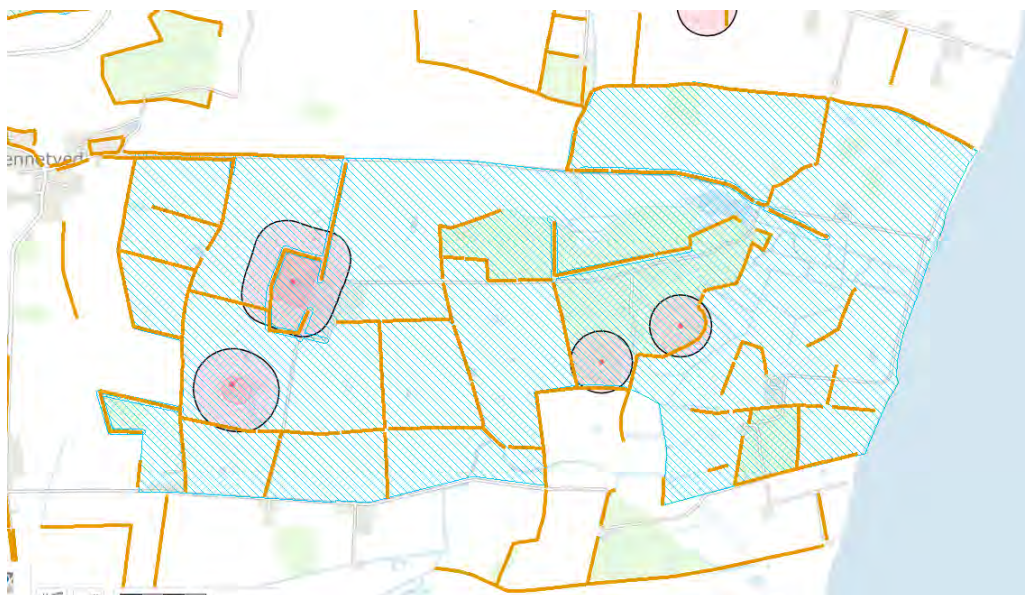
Orientering til Langeland Kommune

SLKS har den 23. juni 2022 sendt udtalelse i forbindelse med besigtigelse af diger på Skovsgaard Gods den 23. maj 2022. Langelands kommune er orienteret cc jf. bilag B.

Sten- og jorddiger på Skovsgård Gods

Denne samarbejdsaftale og arbejdsbeskrivelse omhandler digerne indenfor vildgræsningsprojektet i det fredede område som henvist til i figur 4 og 6. Digerens og fortidsmindernes numre er anført i figur 5 og 7.

Danmarks Naturfond

Figur 4. Område omkring Skovsgård Gods. Oversigtskort over det fredede område vist med blå skravering, og de beskyttede diger vist med orange streg. De røde prikker til højre/mod øst er de to registrerede fortidsminder. Markeringerne med rød prik til venstre/mod vest er Skovsgård Gods og en gravhøj

D00.039.929	D00.038.588	D00.011.612
D00.039.930 (fredet)	D00.011.562	D00.011.610
D00.011.882	D00.011.561	D00.011.637
D00.011.840	D00.011.543	D00.011.660
D00.011.799	D00.011.624	D01.934.410
D00.011.798	D00.011.710	D00.011.708
D00.011.897(delvis fredet)	D00.011.711	D00.038.519
D00.011.841	D00.038.523	D00.040.131(fredet)
D00.011.823	D00.038.525 (fredet)	D00.011.958
D00.011.784	D00.038.524 (fredet)	D00.011.959
D00.011.764	D00.011.754	D00.011.978
D00.011.748	D00.038.590	D00.011.975
D00.011.686	D00.011.756	D00.038.521(fredet)
D00.011.622(fredet)	D00.011.824	D00.011.787
D00.038.583 (fredet)	D00.038.589	D00.011.788
D00.011.606	D00.038.592	D00.011.836
D00.011.599	D00.011.573	

Danmarks Naturfond

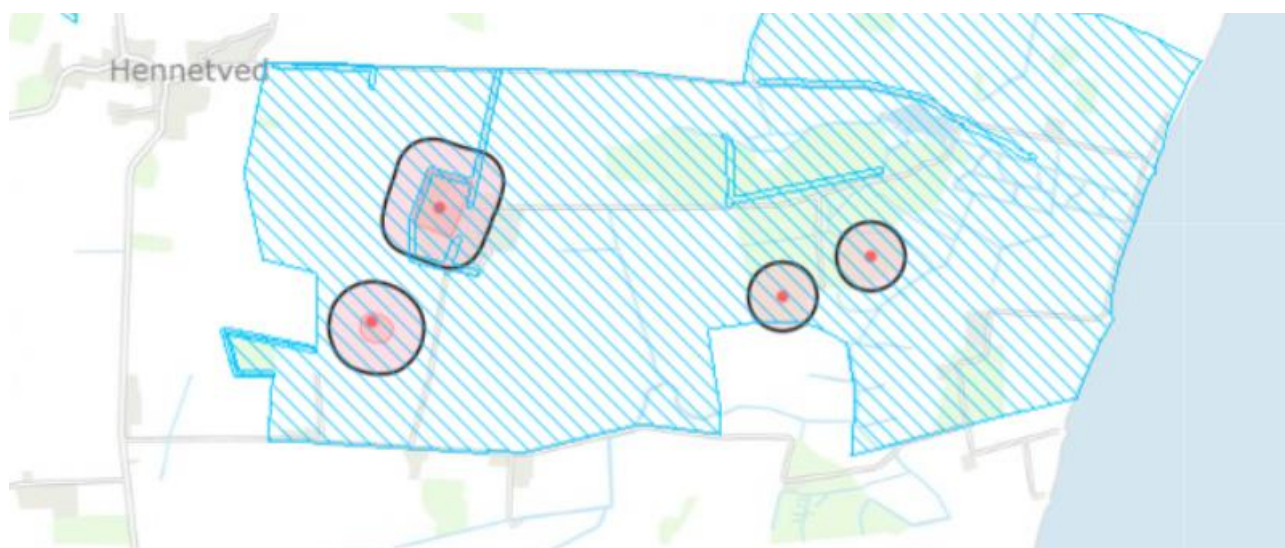
Kågårdsvej 12 – 5900 Rudkøbing
www.dknf.dk
+45 62 57 14 15 | CVR: 1606 4696

Skovsgaard Gods

Danmarks Naturfond

D00.038.582	D00.011.542	
D00.011.598	D00.011.553	
D00.011.581	D00.011.828 (fredet)	
D00.011.582	D00.011.613	
D00.011.587	D00.011.607	
D00.011.586	D00.038.593	

Figur 5. Tabel med digenumre i det fredede område omkring Skovsgård som vist i figur 3. De fredede diger er anvist i parentes.

Figur 6. Oversigtskort over det fredede område vist med blå skravering, og de beskyttede fortidsminder med beskyttelseslinjer vist med rød prik samt sort cirkel.

Stednavn	Fredningsnummer	link
Skibssætning	44188	https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/7727/
Skålsten med stensætning	441825	https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/7771/
Hestehave Borg/Voldsted	441820	https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/144487/
Skovsgård Gods- Borg/Voldsted - Ikke i vildgræsningsprojektet	441821	https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/167812/

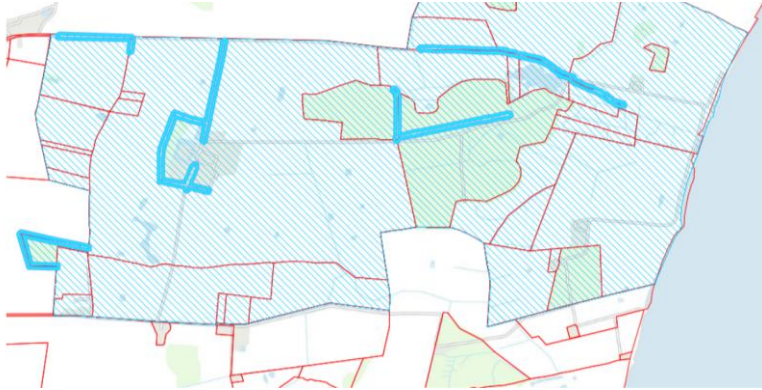
Figur 7. Tabel med Fortidsmindenumre for de beskyttede fortidsminder indenfor rammeaftaleområdet.

Danmarks Naturfond

Kågårdsvej 12 – 5900 Rudkøbing
www.dknf.dk
+45 62 57 14 15 | CVR: 1606 4696

Skovsgaard Gods

En del af digerne på Skovsgård er omfattet af fredningen for Skovsgård Gods. Se gerne disse diger på figur 8.

Figur 8. De fredede diger anvist med blå streg på kortet med fredningen af Skovsgård af den 31. august 2006 anvist med blå skravering og de fredede diger omfattet af fredningen af 7. december 1960 vist med blå streg.

Arbejdsbeskrivelse for DKNFs arbejde med digerne på Skovsgård Gods

I de første år af projektet, skal dyrene finde deres daglige gænge på det store areal. Derfor vil der i de første år forventeligt ske en vis forstyrrelse af området og sandsynligvis også af digerne.

Derfor følger DKNF dyrenes færdsel meget nøje de kommende år, og registrerer deres primære færdsel omkring og over digerne, og – når der er behov for det - ansøger Langelands Kommune om at etablere overgange på digerne med slidbart materiale, som beskytter digerne. Ved således at fokusere dyrenes færdsel til disse overgange, og samtidig løbende lukke sekundære passager, nudges dyrene til at bruge primære passager over digerne, som dermed beskyttes.

Det vurderes erfaringsmæssigt, at dyrene indenfor 3-5 år fra projektets start, vil have et mere fast vandringsmønster på arealerne og derfor vil holde sig til de primære udpegede overgange.

SLKS arbejder målrettet med adfærdsregulerende pleje i form af nudging af dyrene. Ved at etablere mindre forhindringer ved u hensigtsmæssige slidproblematikker, i form af eks. kvas og lignende, ændres dyrenes adfærdsmønstre og slidproblematikker undgås let. SLKS anbefaler ikke frahegninger men opfordrer til at arbejde målrettet med den adfærdsregulerende pleje som vurderes at være mest skånsom for fortidsminderne, mindre invasiv i landskabet samt særdeles reversibel.

Tilsynshyppigheden af digerne

I forbindelse med DKNFs dagligt tilsyn med dyrene på Skovsgård, føres også hyppige løbende tilsyn med digerne.

For at understøtte digernes bevarelse samt skabe tryghed omkring sikringen af digerne, vil der føres tilsyn med hvert enkelt dige på månedlig basis, fra sommeren 2022 til sommer 2024.

Efter denne periodes ophør vil tilsynet ske hvert kvartal. Denne nedgang i tilsynshyppigheden sker med baggrund i den ovenstående forventning om, at dyrenes færdsel i 2024 vil have fundet et forholdsvist fast mønster.

Hvis dette ikke er tilfældet, opretholdes den månedlige tilsynshyppighed. Omtrent hvert andet år laves en fælles besigtigelse sammen med SLKS for at følge udviklingen af eventuel slidstage mv. på digerne.

Hvis der til disse besigtigelser konstateres uhensigtsmæssig slidstage eller skader, som DKNF ikke har håndteret, aftales det med SLKS, hvordan udbedringer foretages.

Afværgeforanstaltninger ved uhensigtsmæssige krydsninger af digerne

I forbindelse med begyndende slid på digerne vurderes dyrenes sekundære overgange og eventuelle slidskader på digerne. Forudsætningen er, at afværgeforanstaltninger er reversible og som udgangspunkt sker i form af nudging, hvor dyrene nudges til den adfærd, som ønskes.

Hvis der konstateres begyndende slid, blokeres disse overgange.

- Blokeringen sker indledningsvist med få grene på 3-5 cm i diameter.
- Hvis denne indledende blokering/nudging ikke holder, forsøges med flere og større grene idet det sikres, at digerne fortsat er synlige i landskabet med færrest mulige indgreb.

Konstaterer DKNF, at dyrenes færdsel ikke kan omdirigeres med grene, frahegnes digestrækningen i en periode. DOG vurderes dette tiltag ikke at være nødvendigt på baggrund af SLKS's anbefalinger, men DKNF ønsker at have muligheden med i arbejdsbeskrivelsen til særlige tilfælde.

Vurdering af slid på diger

Herunder beskrives praksis aftalt med SLKS vedrørende vurdering af slid på diger samt *best practice* for udbedring af skaderne af diger.

Hvis der er usikkerhed om metode til udbedring af skader mv., vil DKNF kontakte SLKS for assistance til arbejdet forud for udbedring.

Dette vil ske med fremsendelse af beskrivelse af problematik samt fotodokumentation.

Slid på diger vurderes/kategoriseres ud fra to kriterier, let slid og alvorligt slid:

- Let slid ved mindre overgange vurderes som steder hvor terræn/jordlag ikke er påvirket, men vegetationen er slidt af.
- Alvorligt slid ved større overgange hvor der kan konstateres synligt slid af jordlag.

Udbedring af slidskader på jorddiger

Udbedring af slid på jorddiger vil ske løbende, når det konstateres.

DKNF vil hvert halve år lave en samlet besigtigelse, hvor der samles op på udbedringer af slidskader. Dette sker forår og efterår, hvor udbedringer ligeledes foretages. Se gerne årshjul i bilag 1.

Let slid

Når der opstår let slid på et dige, laves ovenstående afværgeforanstaltninger.

Vurderes det, at der er behov for udbedring af slidskader på diget, udføres udbedringen ud fra nedenstående principper:

- Der må bruges jord fra omgivende arealer, som ikke er omfattet af beskyttelser.
- Ved opgravningen af jorden skal det ske fra terræn, så der ikke sker terrænændringer i området.
- Jord lægges på diget, så materialet følger digets udformning, form og struktur, sådan at man over tid ikke umiddelbart vil kunne erkendes, at der har været en slidskade.

Alvorligt slid

Når der opstår alvorligt slid på et dige, laves ovenstående afværgeforanstaltninger.

Vurderes det, at der er behov for udbedringer af slidskader på diget, udføres de ud fra nedenstående principper:

- De større slidskader udbedres med mere fast materiale, som ikke skylles let væk ved erosion f.eks.
 - o Græstørv, som lægges på diget, hvorefter der fyldes jord på.
 - o Grus, som tilføjes til jorden i forholdet 1:1 for at undgå erosion.
- Det tilførte materiale skal være ensartet med digets materiale. Det vil sige, at hvis jorddiget f.eks. har græstørv på toppen, kan der tilføres jord, som lægges på toppen suppleret med græstørv osv.
 - o Et opmærksomhedspunkt er, om digets opbygning indeholder sten i grundkonstruktionen
- Jord lægges på diget, så materialet indarbejdes og følger digets udformning, form og struktur, sådan at det over tid ikke vil kunne ses, at der har været en slidskade.
- Der følges op på udbedringerne efter 3-4 uger. Efter behov, tilføres mere materiale på diget.
- Der føres fremadrettet skærpet tilsyn med slidskaden, indtil en vegetation har reetableret sig på diget. Dette kan tage op til 1 år.
- Det skal overvejes, om denne slidskade er opstået som konsekvens af, at dyrene har skiftet rute, og om der skal søges ved Langeland Kommune om at etablere en overgang med ekstra slidstærkt materiale.

Udbedring af slidskader på stendiger

Størstedelen af de fredede stendiger på Skovsgård Gods er nu frahegnet.

Hvis der opstår slidskader på stendiger, laves ovenstående afværgeforanstaltninger.

Vurderes det, at der er behov for udbedringer af slidskader på diget, udføres de efter nedenstående principper:

- Løse sten lægges tilbage.
- Er der behov for tilførsel af jord eller andet, kontaktes SLKS.

Beskrivelse for etablering af primære overgange

I sommeren 2022 kortlægges dyrenes primære passager hvor de krydser digerne, og der ansøges Langeland Kommune om at etablere primære overgange over digerne.

Overgangene etableres ud fra følgende principper:

- Passagerne etableres med tilførsel af en blanding af jord og grus.
- Materialeblandingen tilføres i en bredde af ca. 1 meters bredde ca. 10 cm over digets top og i en form, så det følger digets form, så diget indkapsles i materialet uden, at der opstår slidskader på diget.
- Passagerens slid følges sammen med det månedlige tilsyn.
- Hvis materialet eroderer, vil der løbende blive tilført supplerende materiale indenfor ovenstående rammer/dimensioner
- Hvis dyrene over en længere periode (2-3 år) ikke bruger passagen, fjernes passagen.
- Når passagerne udføres på denne måde, vil tiltaget og passagen være reversibel. Passagen kan således fjernes igen, uden at diget skades eller mister sin integritet.

Fortidsminder

Indenfor vildgræsningsprojektet findes 2 fortidsminder, som er fredet efter museumsloven; en skibssætning og en stensætning med skålsten. Se gerne figur 4, hvor fortidsminderne er vist som de røde prikker med rød cirkel til højre i figuren.

Skibssætning (fredningsnummer 44188):

SLKS og Odense Bys Museer vurderede ved besigtigelsen skibssætningen til at være i fin stand.

Umiddelbart vurderer SLKS og Odense Bys Museer, at vildgræsningsprojektet kan fortsætte som nu med fuld adgang til fortidsmindet, men opfordrede DKNF til at være opmærksom på eventuelle slidskader fremadrettet.

Figur 9. Foto taget af skibssætningen taget ved besigtigelsen 23. maj 2022

Opstår der slidskader, etableres afværgeforanstaltninger omkring fortidsmindet anbefalet af SLKS i form af adfærdsregulerende nudging med udlægning af kvas.

Stensætning med skålsten (fredningsnummer 441825):

Stensætning med skålsten ligger i skoven med en etableret sti, som går mellem skålsten og stensætning. Den omkringliggende uregelmæssige stensamling, 7 x 18 m (VSV - ØNØ), er dannet af mindst 44 sten og er omfattet af fredningen. Stiens slidstage vurderes for nu at være af mindre betydning, men skal følges og overvåges.

Stien flyttes så den går udenom stensætningen og yderligere slidproblematikker undgås.

Figur 10. Foto af skålsten taget ved besigtigelse den 23. maj 2022

Se gerne mere her: <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/7727/>

Hestehave Voldsted (fredningsnummer 441820):

Voldstedet består af en rund banke, omgivet af en tør, udjævnet grav. Bankens og gravens samlede tværmål er ca. 150 m.

Voldstedet, der er beliggende i Hestehaven, ca. 200 m sydsydvest for Skovsgård hovedgård, er dyrket. Grænsen for det fredede areal går langs gravens ydre overkant.

Ovennævnte mindesmærke må ikke fjernes, udjævnes, ændres eller beskadiges på nogen måde ved gravning, beplantning, bebyggelse, henlæggelse af jord, sten og affald eller på nogen anden måde forstyrres. Almindelig landbrugsmæssig drift er tilladt i samme omfang som hidtil, forudsat der ikke anvendes jordbundsløsnere eller foretages nogen anden form for dyb jordbearbejdning.

Se gerne mere her <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/144487/>

Danmarks Naturfond

Aftalen er indgået 1. juli 2022 mellem Slots og Kulturstyrelsen og Danmarks Naturfond

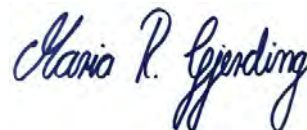

Morten Stenak

Enhedschef

Center for Kulturarv

Slots- og Kulturstyrelsen

Maria Reumert Gjerding

Formand for Danmarks Naturfond

Danmarks Naturfond

*Kågårdsvej 12 – 5900 Rudkøbing
www.dknf.dk
+45 62 57 14 15 | CVR: 1606 4696*

Skovsgaard Gods

Bilag A

Årshjul for DKNFs arbejde med dige tilsyn og udbedringer

